

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „ВСЕКИДНЕВНИЯТ ЖИВОТ В СРЕДНОВЕКОВНА БЪЛГАРИЯ“

Елена Костова

Институт за исторически изследвания – БАН

На 23 и 24 октомври 2020 г. в София се проведе международна научна конференция под надслов „Всекидневният живот в средновековна България“. Събитието бе организирано по инициатива на секция „Средновековна история“ към Института за исторически изследвания при Българската академия на науките. Форумът предизвика голям интерес сред широк кръг от специалисти от България и чужбина. В резултат на това бяха заявени над четиридесет доклада, разкриващи различни аспекти от ежедневието в средновековна България и на Балканите.

Първостепенна тема, застъпена от някои докладчици, бе за развитието на медицината и справянето с различни болести и епидемии, заплашвали живота на средновековния човек. Проф. д.и.н. Петър Ангелов от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ изнесе доклад на тема „Страхът от болести и епидемии в средновековна България“. Отново с медицинска насоченост бе и представянето на проф. д.ф.н. Анисава Милтенова от Института за литература към Българската академия на науките, която засегна въпроса за „Медицинските знания в ежедневието на средновековния българин“. Доц. д-р Димитър В. Димитров от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ добави свой принос към разглежданата проблематика, засягайки „Билколечението в средновековна България“.

Засилен интерес сред аудиторията предизвикаха и докладите, отнасящи се до значението на образованието и ролята на книжнината в ежедневието бит през Средновековието. Материал с подобна проблематика изложи доц. д-р Нина Гагова от Института за литература към Българската академия на науките със заглавие „Фигурата на светския книжовник в първата половина на южнославянския XV в.: поглед през историографската компетентност на Константин Костенечки“. Вниманието заслужава и представянето на гл. ас. д-р Деница Петрова от Института за исторически изследвания към Българската академия на науките, която разгледа темата „Книгата в ежедневието на средновековния българин“. Проф. д-р Цветана Чолова от Нов български уни-

верситет насочи вниманието на аудиторията към темата „Слово за буквите на Константин Костенечки за образованието в средновековна България и на Балканите“. Докладът на доц. д-р Мая Петрова от Института за литература към Българската академия на науките бе посветен на темата „За имената на св. 40 мъченици и тяхната предпазна сила“.

Колегите от Сърбия д-р Радован Пилипович от Архива при Сръбската православна църква и доц. д-р Драголюб Марянович от Университета в Белград представиха съвместен доклад със заглавие „Apocryphal ‘Sibylline Oracle’ among the Bulgarians and Serbs: a contribution to the understanding of political eschatology in the Late Middle Ages“. Гл. ас. д-р Кирил Ненов от Института за исторически изследвания към Българската академия на науките, който бе и главен организатор на конференцията, представи изследването си „Лексикални данни за езичеството в българския книжовен език (X – XV в.)“. На форума направи впечатление и проучването на доц. д-р Елена Узунова от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, която изнесе доклад на тема „Още един път за Обретенския сборник от Националната библиотека“.

Всекидневният живот на българите, отразен на страниците на ценните документи на Охридската архиепископия, намери място в докладите на двама колеги от Българската академия на науките. Проф. д.и.н. Илия Г. Илиев от Института за исторически изследвания представи изследване със заглавие „Всекидневният живот на българите в документите на Охридската архиепископия от началото на XIII в.“. Вниманието заслужава и проучването на гл. ас. д-р Люба Илиева от Кирило-Методиевския научен център, озаглавено „За тънкото тамошно вино и чашата на простащината. Ежедневието на българското паство в Охридската архиепископия (XI – XIII в.)“.

Гл. ас. д-р Владимир Ангелов от Института за исторически изследвания към БАН на науките изнесе пред аудиторията интересен доклад, посветен на „Робите в ежедневието на средновековна България“. Това представяне бе последвано от няколко любопитни доклада, отразяващи различни аспекти от живота на средновековния човек. Интерес предизвика темата „Брада ли е мустакът, коса ли е брадата?“ на доц. д-р Анета Димитрова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През първия ден на конференцията внимание заслужават още три доклада, визиращи в една или друга степен отношението към храната. В тази поредица от изследвания свое място заема проучването „Рибата – улов, консумация и търговия в Българското средновековие“ на гл. ас. д-р Йоанна Бенчева от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Интерес предизвика и докладът на д-р Григори Симеонов от Виенския университет „Подвижното скотовъдство в Македония през X – XIII век. Форми и стопанско значение“. Третият доклад, имащ отношение към посочената проблематика, бе този на докт. Теодора Георгиева от Кирило-Методиевския научен център към Българската академия на науки-

те, разискващ въпроса „Развитие на пчеларството по българските земи през XIII – XIV в.“.

Друга тема, която намери място на конференцията, бе за живота на духовенството през Средните векове. С доклад по темата се представи доц. д-р Бистра Николова от Института за исторически изследвания към Българската академия на науките, носещ заглавие „Ежедневието на старобългарския духовник. Известно и неизвестно“.

Вторият ден на конференцията започна с доклада на сръбския изследовател проф. д-р Влада Станкович от Белградския университет. Той представи пред аудиторията своето проучване „Glimpses of everyday life, family and property issues in late medieval Balkans from Byzantine documents and legal texts“ и изясни някои въпроси, засягащи бъдещото българо-сръбско научно сътрудничество. Следващите пет доклада от този панел на конференцията в една или друга степен засягаха брачната политика, семейните взаимоотношения, ролята на жената през Средните векове и пр. Доц. д-р Татяна Илиева от Кирило-Методиевския научен център към БАН представи „Отношенията между половете в средновековното българско общество през призмата на езика (по данни на средновековната славянска книжнина от периода X – XIV в.)“. В пряка връзка с тази тема бе и следващият доклад със заглавие „Сватбени обичаи в средновековна България“ на доц. д-р Сашка Георгиева от Института за исторически изследвания към Българската академия на науките. Проф. д-р Ивайла Попова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ обърна внимание върху темата за „Жените и ежедневието на Балканите според западни пътешественици (XV – XIX в.)“. Животът на едно кралско семейство от Балканите бе обрисуван от доц. д-р Елена Костова от Института за исторически изследвания към БАН с доклад, носещ заглавието „За съдбата на едно кралско семейно имущество от XIII в. и неговите притежатели“. Вниманието заслужава и проучването на докт. Елена Делвинска от Института за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ към БАН, посветен на темата „Агиографски извори за семейния живот във Византия (IX – XI в.)“.

Следващият широко застъпен кръг от въпроси на конференцията бе за „войната“. Битките, обсадите, сраженията и въстанията са неизменна част от живота на средновековния човек, а този факт бе отразен от докладчиците. Доц. д-р Стиляна Баталова от Кирило-Методиевския научен център към Българската академия на науките представи интересен извор, хвърлящ светлина върху битката при Одрин от 1205 г. Нейният доклад бе със заглавие „За един разказ за Адрианополската битка (14 април 1205 г.) и неговата традиция“. На темата за войната бе посветено и участието на доц. д-р Пенка Данова от Института за исторически изследвания към БАН. Тя представи нови исторически сведения, засягащи разпространението на огнестрелно оръжие в края на XIV в., а докладът ѝ бе със заглавие „Използвано ли е огнестрелно оръжие

при обсадата на Никопол (10 – 25 септември 1396 г.)?“. Интерес предизвика и проучването на гл. ас. д-р Анастасия С. Симова (Добичина) от Института за славянознание при Руската академия на науките, която представи „Следи от какви вярвания и обичаи намираме в „История“ на Никита Хониат и неговия разказ за въстанието на Петър и Асен против византийската власт?“. Още два доклада засегнаха живота на средновековния човек, участващ във военните сблъсъци през разглежданата епоха. Гл. ас. д-р Владислав Иванов от Института за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ към БАН представи своя поглед „Към проблема за появата на огнестрелното оръжие по българските земи“. В допълнение към казаното бе и изложението на д-р Александър Стоянов от Нов български университет, разискващ темата за „Наемниците в средновековна България“.

В конференцията не липсваха и докладите на колегите археолози, които дадоха своя принос в разгръщането на темата за ежедневието в средновековна България. Вниманието заслужава проучването на доц. д-р Камен Станев от Кирило-Методиевския научен център към Българската академия на науките, който представи пред аудиторията последните археологически проучвания, направени в Пловдив през тази година. Той засегна темата за „Покривите на Филипопол в края на XII – началото на XIII в. Керемиди и глинени улуци“. Бе изнесен и още един интересен доклад – „Стопанският облик на селата в Тракия през XI – XIV в.“. Автор на това проучване бе ас. Методи Златков от Националния археологически институт с музей към Българската академия на науките. Пред широката аудитория от колеги и гости бе представен и докладът на гл. ас. д-р Мариела Инкова от Националния исторически музей. Нейното изследване бе посветено на „Обкованите с метал колани – мода и/или инсигния в Първото българско царство“. Животът по нашите земи бе обрисован и чрез интересните хипотези на д-р Калин Йорданов от Института за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ към Българската академия на науките, който представи „Франкски герб от фамилна гробница в манастира „Св. Богородица Пантанаса“ в Мелник“. В проблематиката, описваща ежедневието на средновековния човек, неизменно присъства и темата за костюма. Д-р Силвия Аризанова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ представи интересни факти по този въпрос. Нейният доклад бе озаглавен „Сведения за облеклото на българите в дубровнишки документи от XIII – XIV век“.

Двудневната конференция протече при засилен интерес от страна на колеги и гости. Във форума, който се проведе в сградата на Института за исторически изследвания и онлайн, взеха активно участие редица специалисти, работещи в сферата на историята, литературата, археологията, изкуствознанието. Докладите от конференцията ще бъдат публикувани в поредицата *Bulgaria Mediaevalis*, т.11 за 2020 г. На страниците на предстоящото издание

участниците във форума ще дадат своя принос към изясняването на богатата и недостатъчно добре разработена тема за ежедневието в България през Средните векове.

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
“EVERYDAY LIFE IN MEDIEVAL BULGARIA”**

✉ **Dr. Elena Kostova, Assoc. Prof.**
Web of Science Researcher ID :AAS-5640-2020
Institute for Historical Studies
Bulgarian Academy of Sciences
Sofia, Bulgaria
E-mail: elena_kostovabg@yahoo.com